Kulturaj Kajeroj

É. MAHÉ

DUMONATA INFORMADA KAJ KULTURA REVUO

Direktoro : P. BABIN, prezidanto de la Kulturdomo de Franclandaj Esperantistoj, 44 - NANTES, Francujo

JARABONO :

Simpla : 10 fkoj
Bonfara : 15 fkoj

P. BABIN
13, boulevard de la Chauvinière
44 - Nantes
P.Ĉ.K Nantes : 2.813.61

(Vidu la liston de niaj perantoj sur paĝo 4)

MAJO - JUNIO

1973 3

KULTURAJ KAJEROJ

1973 — MAJO - JUNIO

Dumonata informada kaj kultura revuo

REDAKCIA KOMITATO :

Sekretario :

Jean-Paul Guillot, 21, rue des Aubépines
86 - Poitiers

Komitatanoj :

Pierre Babin
Pierre Chevalier
Simone Guillot

La represo de artikolo el nia revuo estas permesita post interkonsento, kun la redakcio. Oni bonvolu ĉiam citi la nomon « Kulturaj Kajeroj » kaj sendi ekzempleron de la revuo aŭ gazeto en kiu aperis la koncerna represaĵo.

ENHAVO

El Grésillon	
Esperanto tra la mondo	A. Frangeul
La ponto de Avignon	S. Humm
Maraj algoj	
Nikolao Kopernik	D. Babin
La lingvo-problemo en Belgujo	F. Roose
La unua Miss-Taksio	
Solvoj de antaŭaj konkursoj	P. Chevalier

KULTURAJ KAJEROJ
ne similas, ne similos al aliaj Revuoj.

KULTURAJ KAJEROJ
spegulos la vivon de nia Esperantista Kulturdomo.

KULTURAJ KAJEROJ
publikigos la plej gravajn prelegojn aŭditajn de niaj vizitintoj, kaj artikolojn de diverslandaj eminentaj esperantistoj.

KULTURAJ KAJEROJ
respondos al gramatikaj demandoj.

KULTURAJ KAJEROJ
prezentos konkursojn, kaj diversajn amuzaĵojn.

Ni deziras ke « **Kulturaj Kajeroj** » plaĉu al vi. Sendu viajn sugestojn, kaj kritikojn

RAYMOND SCHWARTZ

Raymond Schwartz forpasis la 14-an de Majo. Ĉiuj esperantistoj en la mondo konis la esperanto-verkiston, humoriston kaj poeton. Kiuj ne ĝuis la legadon de « La Ĝoja Podio », « Kiel akvo de l'rivero », por mencii nur du el pluraj verkoj, kiuj restos tra la jaroj, kiel modeloj de tre alloga literaturo kaj perfekta lingvo ? Kiuj havis la bonŝancon viziti la parizan esperanto-kabareton, tiuj ĉiam memoros pri la spriteco de R. Schwartz. Ne nur al lia familio, sed al la tuta esperantistaro ni prezentas korajn kondolencojn.

El Grésillon

Kun la suno venis la zorgoj pri la venonta somero. Jam kapdolorigaj problemoj prezentiĝis por loĝigi ĉiujn aliĝantojn laŭ siaj deziroj, ĉefe en julio, ĉar por aŭgusto ankoraŭ restas kelkaj ĉambroj. Do, ne prokrastu vian aliĝon.

Kio nova pri la prelegsalono ? Falis granda muro, kiu apartigis du ĉambrojn. Sed, surprizo, la du plafonoj ne estis samnivelaj ! Plia laboro estis necesa, plia tempo forrabita. Do, komence de julio estos vizitebla la loko, ĉiu povos vidi la dimensiojn kaj imagi surloke la planitajn instalaĵojn, ne pli. La preparado de la salono jam forprenis preskaŭ la tutan sumon disponigitan al ni de la Kultura Asocio, kiu kolektis la tiel malavare senditajn mondonacojn. La internajn aranĝojn ni esperas fari antaŭ julio 1974, dank'al novaj donacoj, kiuj komencas jam alveni. Tiuj internaj aranĝoj konsistos el la tegado de la muroj kaj de la plafono per nebruligebla, bruimuna materialo ; el la konstruado de projekci-ĉambreto, de nova elektra cirkvito... La sidiloj aĉetotaj estos komfortaj kaj moveblaj tiamaniere ke oni povos loki ilin aŭ meze de la salono aŭ ĉirkaŭ ĝi okaze de dancvespero. Okazos tie prelegoj, prezentadoj de filmoj, fakte ĉiuj komunaj aranĝoj, kiam la nombro da partoprenantoj estos tro granda por la salono de la kastelo aŭ kiam estos pli taŭge lasi la disponon de tiu salono al tiuj, kiuj ne interesiĝos pri iu programero.

Kaj poste ? Post la konstruo de tiu prelegsalono ĉu ĉio estos finita ? Ne. Feliĉe, ne ! Ĉar ni devos aranĝi kursoĉambrojn pli taŭgajn ol la nunaj, se eble kun lingvo-laboratorio. Kial ne ? Gresillon estu ne nur loko, kie renkontiĝas gesamideanoj el la tuta mondo, ne nur loko, kie oni la unuan fojon praktikas la lingvon sed ankaŭ la aktiva centro de formado de la estontaj instruistoj de esperanto, de tiuj, kiuj, en Francio kaj eĉ en la tuta mondo instruos la internacian lingvon en lernejoj. Estas dezirinde, ke en kelkaj lokoj la instruantoj kaj la instruontoj lernu la uzadon de la modernaj instrumetodoj ? Ŝajnas, ke Gresillon estas taŭga loko por tiu celo.

NOTO

Kelkaj legantoj, skribante al ni, substrekis la intereson kiun vekis en ili la artikolo « Tra la mondo per biciklo » aperinta en la n° 1 - 1973 de Kulturaj Kajeroj kun la subskribo « Ekstraktoj de la verko de Alfa Beta ».

Ni nepre volas precizigi ke tiu artikolo estas nur tre malgranda parto de multe pli ampleksa teksto de la aŭtoro, kaj ke ni havis grandajn malfacilaĵojn por fari la elekton de tiu ekstrakto, tiom interesa kaj diversa estas la tuta verko.

Fakte ni tute konscias ke tiu ekstrakto ne donas veran ideon de la verko de Alfa Beta, kaj ni tre volonte plusendus al la aŭtoro la demandojn de la legantoj kiuj dezirus koni la tutan tekston.

Esperanto tra la Mondo ★

POST BEOGRADO : PRIMOŜTEN

Internacia Kultura Servo (Amruseva 5, YU-41000 Zagreb) anoncis organizon de 7-taga kultura feriado en la Esperanto-kampadejo de Primoŝten, de la 6a ĝis la 13a de Aŭgusto.

JAPANAJ-ĈINAJ KONTAKTOJ

Lasttempe japana kultura delegacio vizitis Ĉinion. Inter la delegitoj, estis du esperantistoj, G-roj Toki kaj Tokuda. Esperanto-parolantaj ĉinaj funkciuloj estis oficiale asignitaj al ili.

S-ro Tokuda kaj S-ro Hujucz, prezidanto de Ĉina Esperanto-Ligo interkonsentis pri pluraj punktoj de reciprokaj interŝanĝoj de esperantistaj misioj, inkluzive de tiu de « Popola Ĉinio » al Japanujo okaze de la 60a japana esperanto-kongreso en Kameoka (12-13a de Aŭgusto).

Okazigo de Pacifika Kongreso de esperantistoj povus esti diskutata dum tiu kongreso.

EN UNIVERSITATOJ

En pli ol 30 universitatoj de 16 landoj ekzistas esperanto-katedroj aŭ lektoratoj.

En « Kontakto », la ĉiam interesa revuo internacia de la junaj esperantistoj, aperis intervjuo de Prof. Szerdahelyi kiu instruas la internacian lingvon en la sociscienca universitato Eötvös Lorand de Budapeŝto, kiel oficialan fakon kaj ŝtatekzamenan objekton, en la kadro de la katedro pri ĝenerala lingvistiko kaj fonetiko.

Se edukistoj deziras serioze korespondi kun Prof. Szerdahelyi pri tiu temo de Esperanto en la universitatoj, jen lia adreso : Prof. Szerdahelyi Szigetvari, u. 22 11 4, Budapeŝto 8, Hungario.

En kelkaj universitatoj de Federacia Respubliko Germana okazis lastatempe lingvolaboratoriaj kursoj surbaze de programita Esperanto-kurso. Normala instruado de Esperanto okazas per instrukomisiitoj en la universitatoj de Hamburgo kaj Sarlando.

SOMERAJ UNIVERSITATAJ KURSOJ ANKAŬ EN 1974

Post sukcesaj someraj universitataj kursoj en la universitato de Lieĝo (Belgujo) en 1972, dua sesio okazos ankaŭ en 1974, en la sama loko pri la temoj : socilingvistiko, biologio, kemio. Skribu al Someraj Universitataj Kursoj, Boîte Postale 9, B-4000 Liège, Belgujo.

La ekzisto de tiuj altnivelaj kursoj en Esperanto estas tiel grava por la progreso de nia lingvo ke ili meritas la subtenon de la tuta movado.

Ĉiuj franclingvaj esperantistoj estas atentigitaj pri la nova bonega libreto « L'Esperanto » de Prof. Janton ; kiu aperis kiel n° 1511 de la populara enciklopedia kolekto « Que sais-je ? » de « Presses Universitaires de France ».

Tiu verko, vendita ĉe ĉiuj librovendisto, ne nur devas esti posedata de ĉiu franclingva esperantisto sed krome, estas unuagrada informilo por sisteme donaci al profesoroj, edukistoj, intelektuloj.

Post « Je parle Esperanto » de S-ro Thierry en la kolekto « Marabout Flash » (n° 345), estas la dua libreto kiu aperas en populara konata serio vendita al la publiko.

Ni sciu uzi ilin bone en la koncernaj landoj !

NE FORGESU « NORDA PRISMO »

Valora literaturo estas necesa por la antaŭenigo de Esperanto. Pro tio, nia sola literatura revuo « Norda Prismo » meritas subtenon de kiel eble plej multe da esperantistoj. La ĉefredaktoro estas S-ro W. Auld kaj la jarabono 12 nederlandaj gld.

EN LERNEJOJ

— De pluraj jaroj oni instruas la internacian lingvon en proksimume 100 lernejoj de tuta Bulgario (ĉirkaŭ 2500 infanoj). Ŝtata diplomo rajtigas edukistojn instrui Esperanton. Kursoj kaj pedagogiaj seminarioj regule okazas por ili.

— Oni vaste sendis publikan leteron de S-ro Raif Markarian, lernejestro, pri la eduka valoro de Esperanto, en edukistaj medioj de Britujo.

— En Nov-Jorko, okazas kursoj de Esperanto en deko da lernejoj, kun la modernstila libreto de la eldonejo « Channing & Beto » : « A first Course in Esperanto » de William Auld.

ORNITOLOGIA RENKONTO

La 2a ornitologia dusemajno okazos ĵus antaŭ la Universala Kongreso, de la 25a, ĝis la 28 a de Julio en Zagreb. La programo antaŭvidas ekskursojn al naturrezervujoj, al marbordo kaj al marĉoj. Informas : D-ro M. Lozovina, Miramarska 13 D, YU-41000 Zagreb, Jugoslavio.

SOMERA UNIVERSITATO EN HUNGARIO

Ĝi okazos en Guyla de la 8a ĝis la 14a de Julio kun alloga grupo de prelegistoj el diversaj landoj, pri diversaj fakoj. Distraj aranĝoj kaj ekskursoj ne estas forgesitaj. Adreso : Somera Esperanto-Universitato, TIT, 48-as, u. 11 H-5700, Guyla, Hungario.

NOVAJ ELDONAĴOJ

— Disko « William Auld legas poezion ». Tekstfolio aldonita.

— « Ne plu ludo », de N. Barthelmess, konata gvidanto de S.A.T., 5 noveloj verkitaj antaŭ 1928, en 1940 kaj 1947.

— « Infanoj de malriĉuloj », novzelanda romano de John A. Lee ; tradukis B. Potts.

— S.A.T. reeldonis « Une humanité, une langue » franclingva propagandbroŝuro komplete renovigita, kaj « Nouveaux cours rationnel » jam konata. Ambaŭ libroj estas tre bele prezentitaj.

ĈU REAKTIVOS LA STUDENTA ASOCIO S.T.E.L.O. ?

Por restarigo de Studenta Tutmonda Esperantista Ligo (S.T.E.L.O.), la esperantistaj studentoj interesitaj estas petataj rilati kun S.T.E.L.O, studenta esperantista klubo, ul. Kujaswsha 24, Sopot, Pollando.

LA PONTO DE AVIGNON

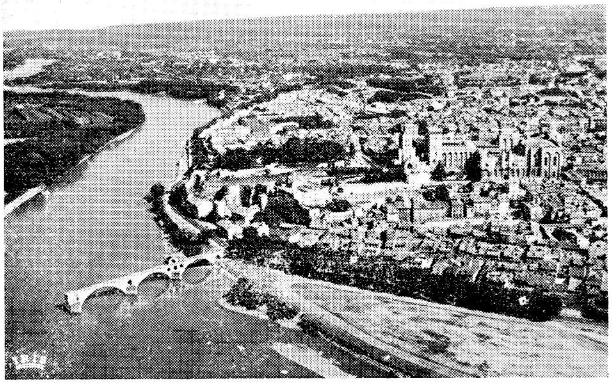

Avignon kuŝas ĉe la bordo de la riverego « Rhône » (Rodano), kiu longe estis grava obstaklo por komunikado inter regionoj de la dekstra kaj maldekstra bordoj. Tial la ponto super Rodano — finita en 1188 — ebligis rapidan kreskon de Avignon, ĉar ĝi estis la unua ponto super Rodano de la maro.

Tiu ponto, famkonata en la tuta mondo, pro la kanteto, havas sian propran historion.

La legendo rakontas, ke iu paŝtisto de la montaro nomata « Benezet » (t.e. eta Benedikto aŭ Benedikteto) aŭdis voĉojn, kiuj ordonis al li konstrui ponton super Rodano. Anĝelo kondukis lin ĝis Avignon kaj diris : « Tie, ci konstruos la ponton ». Kiam li komencis paroli pri sia projekto, li renkontis nur ridojn, mokojn kaj skeptikulojn, sed li fine sukcesis konvinki episkopon kaj popolon... levante kaj portante tre pezan ŝtonegon. La legendo estas bela, sed kiu ankoraŭ kredas je legendoj ?

Tamen « Sankta Benezet » ja ekzistis. Li estis monaĥo kaj sian tutan vivon li dediĉis sin al la konstruado de la ponto, kolektante monon por ĝi. Grupo de monaĥoj « Fratoj de la ponto » senĉese trakuris la regionon por kolekti necesan monon. Benezet baldaŭ mortis tute elĉerpita de la grandega tasko. Memore al li, la ponto nomiĝas « Ponto Sankta Benezet ». Pri la konstruintoj mem, oni nenion scias nek pri la teknikaj rimedoj uzataj por venki la ĉiam impetegan fluon de la riverego. La konstruado daŭris 11 jarojn : de 1177 ĝis 1188, kaj la ponto estis « la granda mirindaĵo » de tiu epoko. Ĝia 4-metra largeco estis sufiĉa por la tiama trafiko ; ĝi superstaris la riveregon je 8 metroj kaj konsistis el 22 arkaĵoj ; ĝi havis V-formon, kies pinto direktiĝis almonte. Je ĉiu ekstremo, oni konstruis fortikan pordegon. Sur la dua arkaĵo staris kapeleto sankta Nikolao, en kiu estis konservita la korpo de Sankta Benezet.

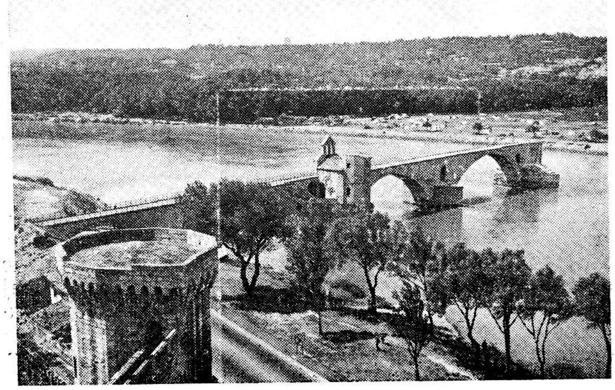

Sed tiu kompatinda ponto renkontis multajn malfeliĉojn :

Dum la religiaj militoj la franca reĝo Ludoviko la 8-a ordonis la detruon de la ponto por puni la loĝantojn de Avignon, kiuj subtenis Grafon de Tuluzo (1128). Oni rekonstruis ĝin, pli alta ol la unua, kun kvar kapeletoj ; sed tre ofte, inundoj de la riverego detruis ĝin. Dum pluraj jarcentoj « Fratoj de la Ponto » prizorgis la necesajn riparojn. Plie en la hospitalo de la ponto, oni akceptis la malsanulojn kaj ĉiajn malfeliĉulojn. La ponta fondaĵo estis vere bonfara institucio. Spite tion, naturo kaj politiko unuiĝis ofte por laŭvice detrui tiun kompatindan ponton.

Ponto de Avignon estis ankaŭ strategia punkto : fakte sur la dekstra bordo regis potenca franca reĝo, dum en Avignon sur la maldekstra bordo estis unue sendependa respubliko, poste teritorio de Papoj. Tial oni povas ankoraŭ vidi sur la dekstra bordo la imponajn konstruaĵojn de Villeneuve : turo de Filipo la Bela kaj fortikaĵo Sankta Andreo, kiuj ambaŭ kontrolis la papan registaron.

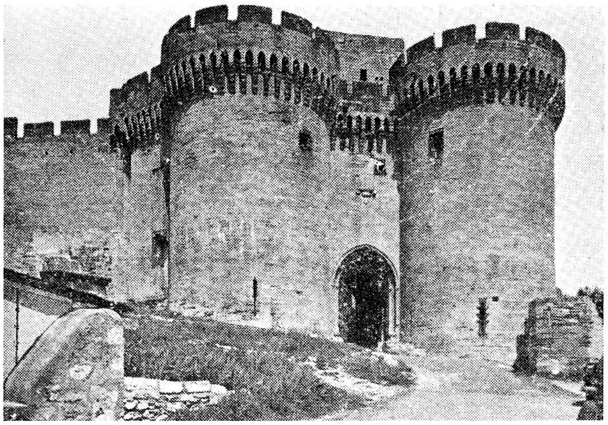

Kelkfoje Avignon akceptis glorajn gastojn, kaj ĉiam la ponto partoprenis la festojn ; honore al reĝo Karlo la 9-a, oni lumigis la tutan ponton per kandeloj. Por reĝo Ludoviko la 14-a oni kovris la ponton per velura tapiŝo... kiu ekscitis la reĝan ĵaluzon.

En 1580, 1674, 1680, la ponto estis detruita de la riverego kaj finfine forlasita de homoj...

Apud ĝi, oni konstruis novan, pli modernan ponton.

Kaj nun, oni ne plu pasas sur la ponto, nek kantas, nek dancas, nur la 14-an de julio ĉiujare, por la nacia festo.

Ĝiaj lastaj arkaĵoj restas nur por akcepti scivolemajn turistojn kaj revigi poetojn pri la pasinta tempo...

Tamen ponto de Avignon, kvankam ruinigita, restas famkonata tra la tuta mondo ... pro la kanteto ! Tiu kanzono ekaperis la unuan fojon en 1853 sur pariza scenejo, kie oni ludis opereton, kies historio disvolviĝis en Avignon. Ek de tiam la fama refreno forflugis en ĉiujn landojn, kie ĝi ankoraŭ nun trovas grandan sukceson.

S. HUMM.

MARAJ ALGOJ

En la pratempoj estis sur gracilaj boatoj, ke la homoj sin riskis sur maro. Ili timis ĝiajn kolerojn, tamen tiuj tempestoj alportis al ili abundajn rikoltojn de maraj algoj : por iliaj kampoj estis riĉa grasigaĵo, por iliaj bestoj, nutra furaĝo ; por ili mem, la delikataj taloj ruĝaj kaj verdaj. Iom post iom la homoj malinteresiĝis pri la plantoj de la maro, kiun ili pli kaj pli polucias ; krom en kelkaj lando: precipe en Ekstrem-Oriento kaj Japanio por kiuj la jara rikolto superas 250 000 tunojn.

Algoj en bredado kaj agrikulturo

Kutime ĉe marbordo bovoj paŝtas herbon kaj ovioj sin nutras sur salaj herbejoj. Sed en Norvegujo kaj Irlando servo-bestaro tondmanĝas la algojn dum malalta tajdo. Tiu praktikado estas tre malnova, tamen en Eŭropo ĝi datumas nur de la Unua Mondmilito, dum kiu la laminarioj servis por nutri ĉevalojn. La maraj algoj estas do paŝtitaj sur kampoj aŭ rikoltitaj de la farmistoj, kiuj ilin rudimente transformas en ian rekrementon aŭ farunon, kiun ili miksas, laŭ variaj proporcioj, al aliaj furaĝoj.

Ĉiujare diversaj landoj (Norvegujo, Irlando, Britujo, Danlando, Novzelando, Kanado, Francujo, Sud-Afriko, Ekstrem-Oriento) produktas proksimume 60 000 tunojn da algo-farunoj.

Algoj eniras en nutradon de bovoj, ovioj, ĉevaloj, porkoj, birdaro.

La apudmaraj loĝantoj uzas la algojn por plibonigi la teron de sia ĝardeno, miksante ilin kun torfo aŭ kun sablo ; iaj ruĝaj algoj plibonigas la grundojn malriĉajn je kalko ; ili igas la teron pli leĝera ; ili sorbas la humidecon kaj ĝin konservas. En Bretonio, ili permesas kulturadon de terpomoj, artiŝokoj, florbrasikoj. Kompare al sterko la algoj liveras saman kvanton de azoto sed malpli da fosforo, kaj pli da potaso ; sed ili entenas nek fredajn semojn, nek nocajn larvojn, kiel faras la sterko.

Maralgoj en Industrio

De tre longtempe oni ekstraktas diversajn industriajn produktojn el la brunaj aŭ ruĝaj algoj. El la brunaj oni eltiras, per macerado « alginikan » acidon kaj « alginatojn » ; per kalcinado : sodon, potason, jodon (hodiaŭ eltirita el la ĉiliaj nitratoj). El la ruĝaj oni eltiras agaragaron, « karagenon » kaj en Japanio aliajn produktojn inter kiuj la « kunori » — on uzatan en fabrikado de kaheloj kaj cimentoj, ĉe kiuj ĝi rolas kiel malmoliganto kaj vernisanto.

Algoj en homa nutrado

De ĉiam la apudmaraj loĝantoj enigas algojn en sian nutron. Ilin oni povas manĝi krudaj en salato. La malgrandaj specioj estas sekigitaj ; aliaj estas kuiritaj, akompane al supoj, rostaĵoj, saŭcoj kaj al diversaj galetoj, kiuj ĝenerale akompanas rizon. Estas precipe en Japanio, en la maraj provincoj de Ĉinio kaj sudorienta Azio, ke la algoj estas baza nutraĵo de la popoloj. Por la okcidentanoj kaj la insulanoj de Sud-Pacifiko ili estas nur kondimentoj ; la ruĝaj algoj estas foliigitaj, sekigitaj aŭ boligitaj por ekstrakti la gelozon, kiu servas al preparado de kremaĵoj, desertoj K.T.P. La manĝantoj plej ofte ne scias, ke estas algoj en sia telero.

En Japanio la algoj estas intense kulturitaj. Oni havigas al ili kiel eble plej grandan fiksado-surfacon : branĉaro, tigoj kaj lamenoj de bambuo, specialaj retoj servas kiel apogiloj por la reproduktaj ĉeloj (sporoj kaj gametoj). Oni ilin elakvigas, kiam la algoj estas adoltaj por faciligi la rikolton. Poste oni ilin denove mergas. 70 000 personoj plej atente zorgas tiun kulturadon. En Sudorienta Azio la hirundo-nestoj estas konstruitaj el ruĝaj algoj, kiujn sub formo de gelatena produkto, kiu malmoliĝas ĉe

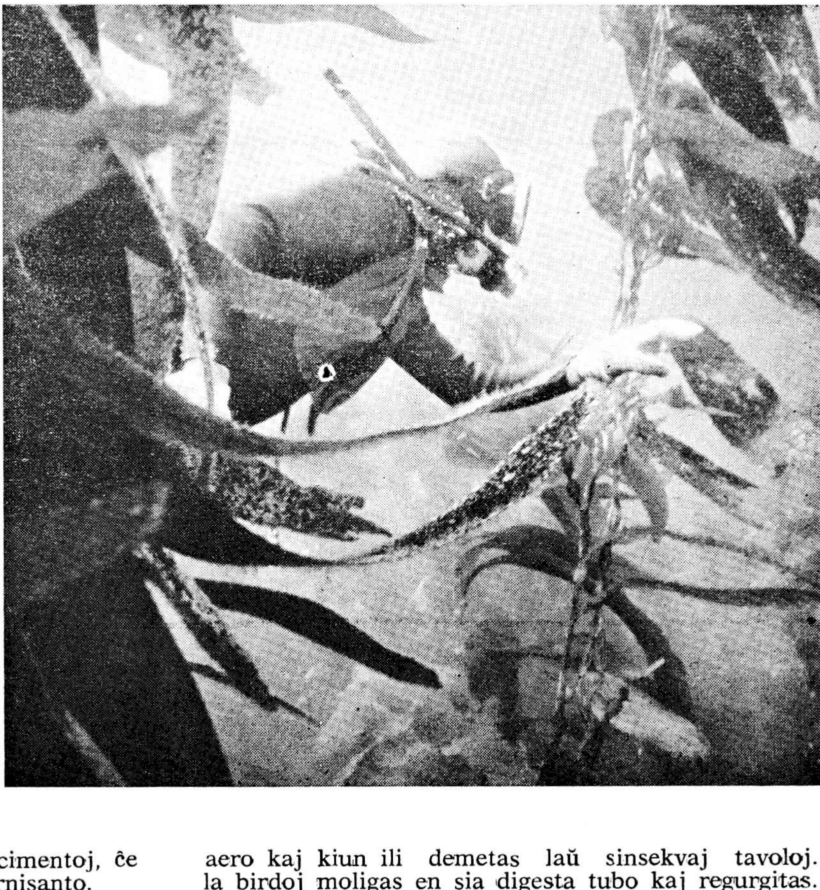

aero kaj kiun ili demetas laŭ sinsekvaj tavoloj. la birdoj moligas en sia digesta tubo kaj regurgitas. Tiuj nestoj, tre rezistemaj, estas konstruitaj ŝirme de rokoj aŭ ĉe muroj de kavernoj aŭ en marbordaj grotoj. Geviroj ilin kolektas, kio ofte estas sporta heroaĵo. Poste, tiuj nestoj estas eksportitaj en okcidentajn landojn, kie ili enestos en la « fama » supo el hirundonestoj.

La nutra valoro de la algoj varias laŭ la specioj; la plej multo el ili enhavas precipe glucidojn, lipidojn kaj proteinojn; tamen ilia dietetika valoro konsistas el la oligoelementoj kaj la mineralaj saloj : mangano, bario, boro, kaj precipe jodo. Plue ili entenas vitaminojn (A.B.C.) kelkfoje en granda proporcio. Tial la algoj alportas riĉan elementon al popoloj, kiuj suferas je nesufiĉa nutrado.

Multaj fiŝoj manĝas la molajn ekstremaĵojn de la taloj; aliaj, en tropikaj regionoj, havas veran bekon por manĝi la kalkigitajn algojn de la koralaj rifoj. Krome multaj senvertebruloj inter kiuj moluskoj ekinodermoj, sin nutras je algoj aŭ planktono. Cetere tiu ĉi lasta same nutras larvojn de krustacoj aŭ moluskoj kaj balenojn.

La Diatomeoj havas ĉefan rolon en la « verdigo » de la ostroj. La vakuoloj de tiuj mikroskopaj algoj entenas ĉelan bluan sukon « la marenino ». En precizaj periodoj, tiuj diatomeoj multnaskiĝas en la specialaj basenoj de atlantika franca marbordo; la ostroj, kiuj sin nutras je tiuj algoj transformas tiun bluan sukon en verdan substancon, kiu fiksiĝas sur iliaj brankoj. Tiu « verdigo » estas konata de longa tempo, ĉar en la XVII-a jarcento oni vendis al Versajlo verdajn ostrojn.

Algoj en Medicino

Kiel la teraj plantoj, ili proponas al ni terapeŭtikajn ecojn; raraj estas la toksaj algoj. Ilia empiria uzado de longe kuracas malsanojn : ili povas esti antivermilaj, antikoagulantaj, laksetigaj; ili efikas kontraŭ fojno-febro kaj diversaj perturboj : gastraj, renaj, dermologiaj; ili eniras en ŝvitigaj medikamentoj, en moligaj kataplasmoj; ili helpas tiroidan funkcion. En algo-banoj, la fresaj, algoj efikas kontraŭ reŭmatismoj, kontraŭ perturboj ĉe cirkulado kaj paŝado, aŭ tute simple kontraŭ diversaj trolaciĝoj. Antaŭ nelonge oni malkovris, ke kelkaj algoj entenas antibiotikajn substancojn, kiujn oni studas en laboratorioj.

La maraj algoj konstituas preskaŭ la tuton de la mara flaŭro. Ili estas Kriptogamoj, kiel Fungoj kaj Likenoj. Kiel ĉiuj vegetaloj ili havas kompletajn ĉelojn; tamen kelkaj estas tre simpla ĉelo, simila je bakterio. Tiuj organismoj nomitaj taloj ne similas la terajn plantojn : ili havas nek radikojn, nek foliojn, nek tigojn, nek florojn, nek grajnojn. Kontraŭe al Fungoj ili havas klorofilon ofte maskitan de la pigmentoj kiuj igas iin ruĝaj, brunaj aŭ bluaj.

Formo kaj grandeco tre diversiĝas; la grandaj Laminarioj povas atingi 50 metrojn dum la algoj de la Fitoplanktono atingas nur 2-3 mikronojn. Ili povas esti moviĝemaj, dank'al kinetiloj, precipe ĉe fitoplanktono kaj reproduktaj ĉeloj. Aliaj algoj estas fiksaj. La formoj varias : filamentoj pli malpli disbranĉigitaj, malgrandaj tufoj, arbofolioj, arbustetoj, etaj koniferoj. La algoj renkontiĝas en ĉiuj maroj. Tamen ili varias laŭ temperaturo, sunumado, grundo kaj movoj de la ondoj. Ili preferas rokajn marbordojn sur kiuj ili fiksiĝas per krampoj; en sabla tereno ili uzas rizomojn. La vivo-daŭro povas esti jara; sed la algoj povas esti staŭdoj.

La klorofilo bezonas lumon por fiksi la karbonan dioksidon; tial ili restas ĉe la supraĵo de la akvo ĝis proksimume 100 metroj. La travidebleco de la polinezia laguno plej favoras la grandajn algojn.

La Maro de la Sargasoj, kiun malkovris Kristoforo Kolombo okupas larĝan surfacon en golfo de Florido. Tie ĉi la sargasoj plej densiĝas; ili ŝirmas bestojn kaj larvojn tre multnombrajn. En somero la algoj reproduktiĝas kaj la fortaj uraganoj alportas el golfoj de Meksikio kaj Jamaiko novajn algojn.

La Fitoplanktono : ĉi tie la plej multo el la plantoj estas unuĉelaj. Ilia graveco en la ekonomio de la oceanaj medioj estas esenca. Fakte ili estas, ĉe transformado de la Materio, la unua ĉenero, kiu ligas la mineralan mondon al la vivanta mondo.

Reproduktado : La algoj plej interesas la biologojn. Dank'al elektronika mikroskopo oni povas pli profunde studi organismojn pri fotosintezo, ellaborado de ameo, pigmentoj, kinetiloj, reproduktado.

Estas meze de la lasta jarcento, ke S-ro Thuret eksperimentis en la mara akvo de Bretonio pri fekundigo inter ina kaj vira gametoj de algoj.

La reproduktado povas esti monogenetika : unu generacio sufiĉas por doni samajn individuojn, havantajn sekson.

Sed, plej ofte, du generacioj estas necesaj : la unua donas sporojn, kiuj ne havas sekson kaj ne taŭgas por reproduktado; ĉe la dua generacio la sporoj donas inajn kaj virajn gametojn, kiu povos reprodukti.

La maraj algoj, konstruantoj de rokoj

La unuĉelaj diatomeoj, kun silica karapaco sedimentiĝis en la sekundara kaj terciara eraoj. Same ankaŭ grave rolis la plurĉelaj algoj. Ili entenis kalkon kaj formis niajn kalkajn montojn kaj basenojn (la Pariza Baseno). La geologiaj eventoj skuis la tuton. En U.S.A. la urbo Richemont (Virginio) kuŝas sur 9-metra tavolo de diatomeoj. En New Jersey (Atlantic City) la diatomeo-tavolo atingas 100 metrojn. En Pacifiko la alga kresto de la koralaj rifoj kaj atoloj formas veran muron kontraŭ la fortegaj atakoj de la enormaj ondoj de la granda oceano.

Nuntempe kvankam sedimentaj kaj pulvoriĝemaj, la silicaj skeletoj de la diatomeoj akumuliĝas sur la fundo de la maroj kaj formas dikan tavolon nomitan « Kaĉo el diatomeoj » aŭ « diatomito »; ĝin oni uzas industrie kiel erodilo, sorbilo, termika izolilo; ĝian porecon servis por fabriki dinamiton kun nitroglicerino.

La guano estas riĉa je diatomeoj; la birdoj, kiuj glutas planktonon ĝin forĵetas kun siaj ekskrementoj.

La aŭtomobilisto, kiu rulas dank'al benzino (do petrolo) certe ne pensas, ke antaŭ milionoj da jaroj la enormaj tavoloj de planktono transformiĝis, pere de neaerobiaj bakterioj, en tiun mineralan oleon.

La studoj pri evoluado de la plantoj alvenas al tiu konkludo : Antaŭ 250 milionoj da jaroj la algoj eliris el la maroj, invadis la teron sub formo de musko kaj likeno.

La evoluado de la vegetala regno estis komencita.

Nikolao Kopernik

PTOLEMEO — ARISTARKO KAJ KOPERNIK

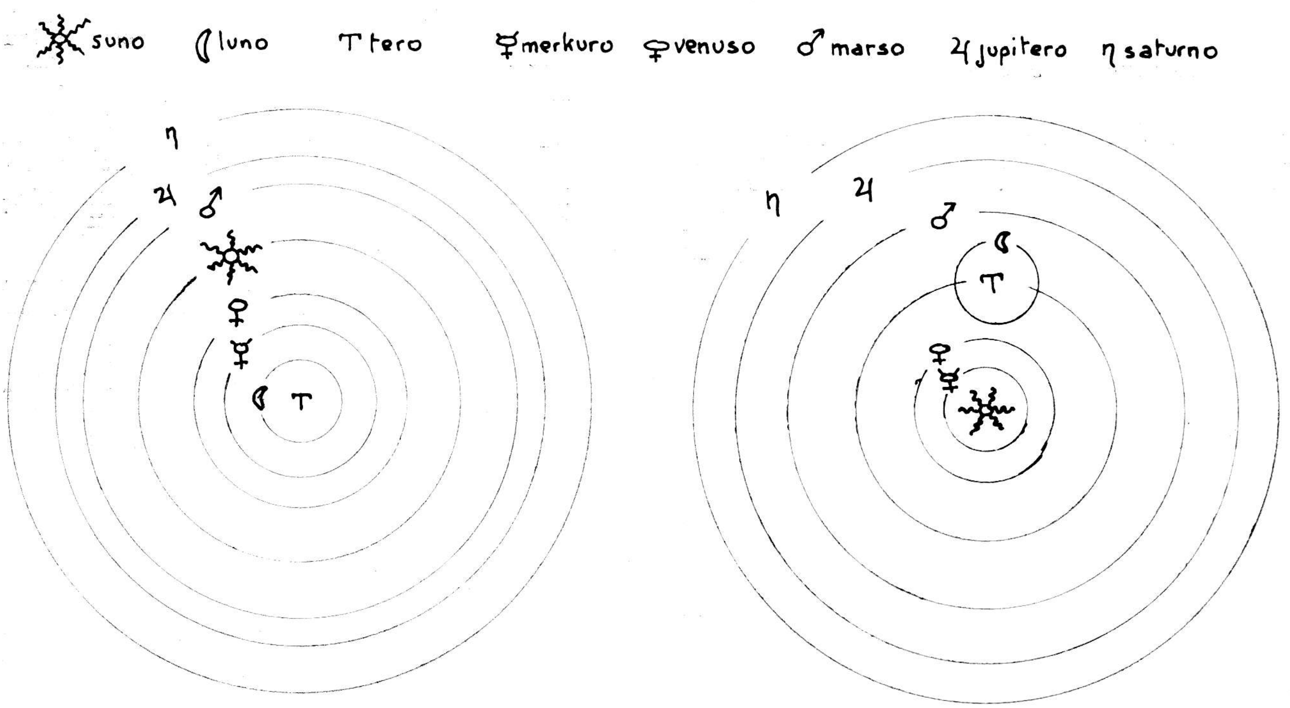

Ŝajnas ke, en la homa historio, okazas gravaj ŝanĝoj dum periodoj superigitaj de famaj nomoj.

Nia evoluo fluas kontinue, eventoj estas konsekvencoj de aliaj eventoj ; sed kelkaj aperas multe pli ampleksaj : la historiistoj ĉefe interesiĝas pri tiuj precizaj punktoj en la ĉiam samkurba spiralo de la historio : tiel naskiĝas historiaj turnopunktoj, kaj revolucioj, artaj, sciencaj aŭ aliaj !

Ĉi-jare, ni solenas Kopernik, kaj la « kopernikan Revolucion ». Sed estas plej bone paroli pri « presarta revolucio » : la diskonigo de la ideoj dum tiuj jarcentoj verŝajne plej gravis ol la ideoj-mem. Tamen, oni ne povas nei la influon de Kopernik por la moderna scienca esploro.

Nikolao Kopernik naskiĝis la 19an de Februaro 1473, en Torum (Pollando), dum Mezepoko, kaj li mortis, en 1543, jam en Renesanco. Li naskiĝis en burĝa familio, en glora kaj potenca Pollando. En 1483, kiam la patro mortas, Lukas Watzenrode, episkopo de Warmie, okupiĝas pri Nikolao kaj lia frato Andreo. Ili studas dum kvar jaroj en Krakovio, kie Nikolao vizitas matematikajn kursojn. Ŝajnas ke li studas la kanonajn regulojn. Poste, li sin registrigas en la Universitato de Bologna, specializigita en kanona juro.

Tie, en 1497, li atingas la gradon de Majstro pri Arto, kaj ricevas prebendon de kanoniko en la Katedralo de Frombork (Franenburg). En Bologna, li vizitas ankaŭ kursojn pri astronomio, kaj kursojn pri medicino. Universala menso de humanisto !

Kiam li revenas en Warmie, en 1503, li restas en la kortego de sia episkopa onklo kiel medicinisto kaj konsilanto. Sed Lukas Watzenrode ne interesiĝas pri la astronomiaj esploroj de Kopernik. En 1512, Kopernik loĝas definitive en Frombork. Sed nur en 1532 li povas trankvile daŭrigi siajn studojn.

Ĉar li devas unue defendi Frombork kontraŭ la atakoj de la Teŭtonaj Kavaliroj. En 1517, li redaktas « Meditojn » pri mona plibonigo necesigita pro la malordoj kaŭzitaj de la milito. Oni ĝenerale ne scias ke la unuaj « monistoj » estis astronomiistoj, verŝajne pro iliaj matematikaj scioj. Kopernik elskribas la bazojn de la teorio poste nomita « leĝo de Gresham » : malbona mono, kiu cirkulas kun bona ĉiam superiĝas ; oni preferas sanan monon, kaj tial oni ĝin ŝparas : restas do la malbona.

Finfine, en 1532, Kopernik povas daŭrigi sian laboron pri astronomio, kaj komencas verki sian « De Revolutionibus Orbium Coelestium ». Rheticus, juna adepto de astronomio, helpas Kopernik, kaj diskonigas lian laboron tra Eŭropo. Tiu nura disĉiplo efektivigas la « Kopernikan Revolucion », ĉar li konsentigas Kopernik pri la eldonado de « De Revolutionibus... ». Sed la eldonisto Jetreius, interkonsente kun la teologo Ossiander, redaktas antaŭparolon sen permeso de la aŭtoro : ili prezentas la teorion de Kopernik kiel simpla hipotezo, sen ia pretendo al fizika realeco, kiu ĉiam estos nekonebla. Tamen, la katolikoj ne tuj atakas tiun verkon, ĉar ili opinias ke ĝi estas nur akademia temo.

Kopernik mortos la 24an de Majo 1543. Oni rakontas ke, de sia mortlito, li vidis ekzempleron de sia libro.

Nun ni prezentu lian astronomian sistemon. Kiu estas lia startpunkto ? Certe ne tiu de nia antikva Ptolemeo, al kiu la polemisto Galilejo kontraŭigos Kopernik ; sed fasko de « novaj » ideoj, kiuj spruĉas en tiun jarcenton. Ni precizigu ke longdaŭre ekzistis baroj inter nia romana civilizacio kaj la araba kaj hispana mondoj kiuj daŭrigas la grekan tradicion. Nur ĉirkaŭ la XIIa jarcento, la hispanaj tradukistoj konigis al la nordaj monaĥoj la sciencon de Aristarko kaj Ptolemeo.

Aristarko de Samos (IIa jarcento antaŭ J.K.) situas la sunon je la centro de la mondo ; la planedoj rondiras laŭ regulaj orbitoj. Sed lia sistemo ne precizigas la varion de distancoj, do de la briloj, de la planedoj dum ilia movado.

Ptolemeo (IIa jarcento post J.K.) situas la teron je la centro de la mondo. Lia sistemo, tre kompleksa, necesigas kombinadon de multnombraj cirkloj, kaj la planedoj ne regule moviĝas sur sia orbito. Ptolemeo estas ĉefe matematikisto, kaj la precizeco de liaj astronomiaj tabuloj donis al tiu sistemo grandan sukceson.

Kopernik ne akceptas la Ptolemean sistemon, pro intuiciaj kaj estetikaj kaŭzoj, inter kiuj ni citu :

— la cirkla regula movo estas la plej perfekta kaj la plej natura por sferaj korpoj (Kopernik sekvas tie la doktrinon de Platono) ;

— la suno, la plej brila inter la astroj, devas esti metita en honorloko : la centro de la mondo.

Tamen Kopernik prenas la matematikan aspekton de la teorio de Ptolemeo. Lia sistemo ne multe diferencas de tiu de Aristarko, sed, la unuan fojon, suncentra sistemo estas matematike priskribita.

La tero ne plus situiĝas je la centro de la mondo, kaj ĝi moviĝas ! Precipe tiu lasta fakto liveras fortajn argumentojn al la kontraŭuloj. Ni devos atendi la laborojn de Galilejo kaj Kepler por kompreni kial ŝtono falas vertikale, kaj kial ĉiama ventego ne blovas, malgraŭ turniĝo de la tero.

Samtempe, la homoj konscias pri la amplekso de la mondo. Paskalo timiĝos pro la « eterna silento de tiuj senlimaj spacoj ». Oni komprenas la filozofian influon de Kopernik !

Sed mi opinias ke la precipa influo de Kopernik estas scienca. Kelkaj konsideras Kopernik kiel impetegan revoluciulon, aliaj kiel timeman monaĥon. Ni retrovas la du aspektojn de serĉulo : certeco kaj dubo ! Ni certe povas proklami Kopernik la unuan modernan sciencan serĉulon.

Dominique BABIN.

La lingvo-problemo en Belgujo

Belgujo havas preskaŭ dek milionojn da enloĝantoj. Vivas en tiu ŝtato tri popolpartoj : 1) la Flandroj (preskaŭ 6 milionoj) ; 2) la Valonoj (preskaŭ kvar milionoj ; 3) ĉirkaŭ tricentmil Germanoj en la orienta parto de la ŝtato. La landlimo inter Belgujo kaj Nederlando trakuras tri regionojn de la Nederlanda popolo : Flandrujo, Brabanto kaj Limburgo.

Historia retrorigardo.

Dum la Mezepoko la regionoj kiuj formas nun la Belgan kaj Nederlandan ŝtatojn estis dividitaj en sendependaj grafolandoj kaj dukolandoj : ekz. la grafolandoj Flandrujo, Namuro, Zelando, Holando kaj la dukolandoj Brabanto, Luksemburgo k.a. Unuafoje tiuj landoj estis unuigitaj fare de la Burgundiaj dukoj dum la 15a jarcento, kaj la Habsburgano imperiestro Karlo la kvina en 1549 finfaris tion. Sed jam dum la regado de lia filo Filipo la dua, en la dua duono de la 16a jarcento okazis ribelado kiu kondukis al rea divido de la Nederlandoj, ne plu en apartaj grafo — kaj dukolandoj sed en du partoj, la Nordaj Nederlandoj kaj la Sudaj Nederlandoj. La limo inter tiuj du estis la okcidenta Skeldo, kaj la regionoj de la riveroj Waal, Rejno, Lek, Maas (= la Meuse). La Nordaj Nederlandoj iĝis sendependaj kaj konis gravegan prosperon. La Sudaj Nederlandoj neniam plu estis sendependaj, konis sinsekve okupadojn Hispanan, Aŭstrian, kaj Francan ; konis ankaŭ grandan mizeron, malriĉecon, multajn kaj longajn militojn. Tia stato, kiu daŭris jarcentojn, lasis spurojn. Ekzemple la malesto de nacia fiersento ĉe la Flandroj. Alia ekzemplo : la malplivalorkomplekso ĉe ili. Ankoraŭ alia ekzemplo : la emo malobei aŭ eviti la leĝon ; tion oni konsideras tre natura ; la malrespekto de la leĝo estas ofte laŭdata kaj eĉ rekompencata. Tamen du sociklasoj kapablis pli malpli adapti sin, la nobeluloj kaj la burĝoj. Tiu adaptiĝo manifestis sin en la akcepto de la lingvo de la okupantoj, kaj tiu lingvo estis la Franca. Kiam ekestis la ŝtato de la unuigitaj Nederlandoj en 1815 sub regado de Vilhelmo, la nobelularo kaj burĝoj estis komplete francigitaj. Tiu ŝtato vivis nur dum 15 jaroj. En 1830 okazis ribelado kaj la starigo de la Belga ŝtato. Je tiu momento la situacio estis do la jena : La Franca lingvo estis la lingvo de la pli bonaj, pli altaj klasoj kaj la Flandra lingvo estis tiu de la malaltaj klasoj. Tio devas komprenigi la fakton ke multaj Flandroj deziris ke iliaj infanoj leviĝus iamaniere al tiuj pli bonaj klasoj, ekzemple adoptante la Francan lingvon. Alia grava faktoro estis ke la Franca lingvo estis la sola kulturlingvo. La Flandra ja estiĝis nur ia senkultura dialekto. Tio devas komprenigi jenajn faktojn : 1) En la nova Belga konstitucio, kvankam libereco de lingvo estis proklamita, nur la Franca estis la oficiala lingvo por tuta Belgujo. 2) La malestimo de tiuj « pli bonaj klasoj » por tiu dialektaĉo ; la opinio ankoraŭ en la komenco de la 20a jarcento esprimita de la Belga episkoparo : ke la Flandra lingvo neniel taŭgas por estigi Flandralingvan universitaton. 3) Ke ankoraŭ nun multaj franclingvaj personoj (i.a. multaj Bruselanoj) pretendas ke ili havas en Belgujo la elekton inter kulturlingvo (= la Franca) kaj dialekto (= la Flandra). Ili ne scias aŭ ne volas scii ke tiu Flandra lingvo nun ne plu estas tiu dialektaĉo de antaŭ duona jarcento, sed iĝis ree la plenvalora tutnederlanda lingvo. Estas vere ke multaj Flandroj mem kulpas pri tiu situacio ĉar ili ne faras al si la penon paroli kulturitan lingvon.

La renaskiĝo de Flandrujo kaj de la Flandraj lingvo kaj kulturo

Oni certe povis timi ke tiu dialektaĉo de la malaltaj klasoj en Flandrujo iam, post ne longa estonteco, malaperus por ĉiam. La malo okazis. Kiel tio estis ebla ? La Romantismo faris tiom. En la komenco de la 19a jarcento estiĝis ĉie tiu amo al la glora pasinteco de la propra popolo. Oni ĉie ekadmiris la Mezepokon. La literaturo konis la historiajn romanojn. La arkitekturo imitis la gotikan stilon. Ĉe ni, multaj intelektuloj kaj artistoj, Francparolantaj, ekstudis la historion kaj la arton de Flandrujo dum la Mezepoko. Kaj efektive la Grafolando Flandrujo kaj Brabanto estis altnivelaj tiurilate. Baldaŭ grupo de tiuj intelektuloj « revis » revivigi tiun kulturon. Ekestis la « Flandra Movado », kiu komence estis nur kulturmovado. Baldaŭ tiu movado iĝis ankaŭ politika. Ja baldaŭ oni postulis ankaŭ « rajtojn » por tiu lingvo. Grandan skuon donis juĝeja skandalo. En 1860 du Flandraj laboristoj (Couche kaj Goethals) estis akuzitaj de murdo kaj ekzekutitaj en Charleroi. Kvankam oni povas dubi ĉu ili vere nenion komprenis dum la tuta proceso kiu okazis en Franca lingvo, restas la fakto ke ili ne konis tiun lingvon. Unu jaron poste oni malkovris la verajn kulpulojn ! Iom poste kelkaj Flandremuloj en la parlamento sukcesis akiri la unuajn leĝojn rilate la lingvojn, i.a. ke la juĝo devas okazi en Flandra lingvo se la akuzitoj estis Flandroj. Post tiuj leĝoj venis aliaj... ĝis nun. Ne

estas la intenco skribi tie-ĉi pri la historio de tiu Flandra movado.

La nuna situacio kaj la nuna batalo.

Depost 1930 estas en Flandrujo nur unu oficiala lingvo : la Nederlanda ; En Valonujo ĝi estas kompreneble la Franca ; kaj la regiono Bruselo estas oficiale dulingva, kun egalaj rajtoj por ambaŭ. Malgraŭ tio, restis kaj restas malfacilaĵoj kaj batalo. Ĉefe en Bruselo, kaj laŭlonge de la lingvolimo estas akra batalo ĉar la pozicio de ambaŭ lingvoj NE estas egala (nur teorie ili estas egalrajtaj). Ĉiu vizitanto de Bruselo tuj rimarkas ke la ekstera aspekto de tiu urbo estas Franca. En multaj tieaj entreprenoj estas personoj kiuj ne konas la Nederlandan lingvon, sed ne estas kiuj ne konas la Francan lingvon. Do, Flandro kiu demandas ion en sia lingvo, sufiĉe ofte aŭdas respondon ke oni ne komprenas lin, ke oni alvokos oficiston Nederlandparolantan, ke dume li atendu iomete ktp. En kelkaj klinikoj la situacio estas vere skandala pro la fakto ke neniu deĵoranto komprenas aŭ volas kompreni la Nederlandparolanton (okazis pro tio jam kelkaj misflegadoj !). Precipe tikla estas la situacio en la regiono de la lingvolimo, kie en multaj Flandraj komunumoj oni devis doni rajtojn al Franclingva minoritato ; dum inverse en la Valonaj oni ne plenumas samajn devojn je la Flandra minoritato. La tezoj kiujn defendas ambaŭ kampoj estas la jenaj : la Flandra kampo « normaligo de nenormala situacio » — la alia kampo « libereco kaj kvieto ». Kiam oni analizas ĉiujn argumentojn de ambaŭ partioj, oni efektive venas al tiuj konkludoj. La Flandroj volas ke ili per sia lingvo povu atingi ĉion kion ekz. Danoj en sia lando, Francoj en sia lando ktp povas atingi. Do, ankaŭ en Bruselo ili volas senti sin hejme, kaj ili volas atingi ĉion kion la Francparolantoj povas atingi. Se ili volas ke en ĉiuj Flandraj urboj, ankaŭ ĉe la marbordo kie venas multaj fremduloj, la aspekto estu Flandra, estas ĉar la sama okazas en aliaj landoj (kaj la aŭtentikaj fremduloj vere deziras ke la lando kiun ili vizitas, konservu sian originalecon). Se Francparolantoj enmigras en Flandrajn komunumojn, ili adaptu sin al la loko, kiel tio okazas en ĉiuj landoj. Inter krampoj mi devas diri tie-ĉi ke tiu Flandra movado neniel estas direktita kontraŭ la Francaj lingvo kaj kulturo ; sed nur kontraŭ iaspeca imperialismo de kelkaj Valonoj kaj Francigitaj Flandroj. Tamen objektiva observanto devas ankaŭ konfesi ke, sekve de tiu batalo, ĉe kelkaj Flandroj ekestis malŝato se ne diri malamo kontraŭ ĉio kio estas Franca. Ke en tiu lukto okazas ambaŭflanke malgrandanimaĵoj, tio estas tro homeca por ke ĝi ne okazu. Mi volas citi ĉirilate la Franclingvajn predikojn en kelkaj marbordaj urboj kontraŭ kiuj la Flandremuloj protestas. Mi kredas ke en normalaj cirkonstancoj oni ne protestus. Kaj tiel ni venas al la tezo de la oponanto : libereco kaj kvieto. La eklezio estu libera okazigi predikojn en kiu ajn lingvo. Se enmigras en Flandrajn komunumojn Franclingvanoj, ili estu liberaj konservi sian lingvon, kaj la administrantaro starigu plurlingvajn servojn kaj oficojn. Se la aliaj argumentas ke tio ne estas la realo en la Valonaj komunumoj, tiam ili diras ke efektive la Flandroj tion ne demandas ; do regu tie kvieto (kaj efektive, ĝenerale la Flandroj neglektas demandi sian rajton tiukaze — kaŭzoj de tiu neglekto : malplivalorkomplekso, neinteresiĝo, impreso ke ili staras antaŭ nesupereblaj fortoj ktp vidu supre). Alia ekzemplo. La Flandremuloj volus ke en Bruselo la infanoj estu devigataj iri al Flandraj lernejoj se la hejma lingvo de la gepatroj estas la Nederlanda. La alia partio nun akiris leĝe ke tiuj gepatroj estas liberaj sendi siajn infanojn al Francaj lernejoj se ili preferas (tezo de la libereco). La Flandroj kontraŭargumentas ke tiuj gepatroj kiuj preferas francojn lernejojn estas fakte NE liberaj ! ili faras tion konsciante la superregadon de ĉio kio estas Franca en Bruselo. Se per la Nederlanda lingvo la Flandroj havus tiom da eblecoj kiom la Francparolantoj — kio estus normala, ĉar Bruselo estas la ĉefurbo tiom de la Flandroj kiom de la aliaj — tiam tiuj gepatroj preferus nature Flandrajn lernejojn por siaj infanoj ; despli ĉar iliaj infanoj estas en la franclingva instruado handikapitaj je la Francparolantaj infanoj (tezo de la normaligo de nenormalaj cirkonstancoj). Oni povus citi centojn kaj centojn da ekzemploj, ili venas ĉiam al sama antagonismo.

La Flandra movado estas sur la vojo de la progreso. Tamen ankoraŭ hodiaŭ la kompleta egalrajteco ne jam ekzistas. Mi citis Bruselon. Aliaj faktoj klare montras tion. Oni priserĉu ekzemple preskaŭ ĉiujn superajn postenojn en administrado, armeo precipe, institutoj, ktp, ktp. ĉie oni vidas ke estas multe pli da Francparolantoj ol da Flandroj kvankam la Flandra popolo estas la plimulto en la belga ŝtato. Do la lukto daŭras, kaj ne estas antaŭvideble kiam ĝi finiĝos.

Drs Fernand ROOSE.

LA UNUA "MISS-TAKSIO"

Taksio - lernejo

En iu mateno de 1954, mi puŝis la pordon de la Lernejo. Mi vidis grandan kvadratan ĉambron kaj sur unu muro la nigran tabulon ; sur la estrado staris la pupitro de la instruisto ; lignaj benkoj okupis la ceteron de la ĉambro ; la multnombraj lernantoj — ĉiuj estis viroj — sidis, premitaj unuj ĉe la aliaj. Nur loketon ili lasis al mi, ĉe ekstremaĵo de la benko. Nur duono de mia sidvango sidis... tamen estis pli agrable ol resti stara.

La instruo estis simpla ; oni lernigis al ni kiamaniere firme enkapigi la nomojn de la 900 ĉefaj stratoj de Parizo kun iliaj krucaĵoj, ilia orientado, iliaj malpermesitaj direktoj. Poste, oni okupiĝos pri la sekundaraj vojoj, entute kun la ĉefaj, proksimume 6 000 nomoj. Tra tiu labirinto, por ekzerciĝi, oni imagis itineron laŭ plej rektaj vojoj. Pli poste, oni interesiĝos pri urbdomoj, tombejoj, poŝtoficejoj, policejoj k.t.p. ... kaj oni ankaŭ lernos la profesian reglamenton kaj la trafiko-decidojn. Konklude, multe laborigi sian memor-kapablon kaj bone konscii la planon de Parizo.

Mi energie frontis la taskon ; kaj ĉie : sur strato, en restoracio kaj eĉ en dormo, mi recitis nomojn. Plurfoje mi travivis saman premsonĝon : « Urĝema kliento eniris en mian aŭtomobilon kaj indikis la atingotan lokon ; tuj la Parizo-plano stariĝis antaŭ miaj okuloj... sed, ĉiam mankis la 6-an kaj la 7-an arondismentojn : bulvardo Sankto-Miĥael, Sejno, Suffren-Avenuo, bulvardo Montparnasse, estis formalaperintaj en profunda kavaĵo, kaj ĉiam la deziro de la kliento kondukis min al tiuj detruitaj kvartaloj. Tute klare mi vidis la sekvendajn stratojn kaj ĉiufoje mi haltis antaŭ tiu enorma truo.

Malantaŭ mia dorso, la kliento malpacienciĝis.

— Nu, Sinjorino ? kio okazas ? ĉu vi ne konas la vojon Nivert-Kruco ?

— Oh ! jes, Sinjoro, sed estas tiu truo !

— Kiu truo ?

— Vidu : la 6-a arondismento enabismiĝis ! mi ploregante respondis.

La kliento rigardis tra la pordo-fenestro kaj nenion eksterordinaran malkovris. Sur sia notlibreto li notis la nomon kaj adreson de la Kompanio. Li klakis la pordon kaj diris : « Vi aŭdos pri mi », kaj foriris ... ne pagante min.

Je tiu momento angoro vekis min ; mi kuris al la muro sur kiu etendiĝis la plano de Parizo ; la 6-a kaj 7-a arondismentoj montriĝis nedifektitaj. Nu, trankvile, mi povis reiri al mia lito kaj reendormiĝi.

———

Kompreneble « entrudiĝintino » mi estis en metio, kiun la maskla gento konsideris kiel sian propran feŭdon. Ili montris al tiu ulino grandan malŝaton : « Kion ŝi venas fari ĉi tien ? ĉu okulumante kaj « sidvangumante » loginciti la klientojn ? Se oni akceptus tiun ĉi, rapide la virinaro invadus la profesion ;

La maljunaj G-7 ŝoforoj estis malaperantaj. Nova generacio ilin anstataŭis. Tiuj ĉi kondukis veturilojn pli rapidajn kaj pli facile moveblajn. Ili bezonis ĉiam pli da klientoj por kompensi la ĉiam pli altiĝantan koston de benzino, pneŭmatikoj kaj asekurecoj

Per larĝa rideto mi provis igi ilin indulgaj je mi... Vane ! Malafablaĵoj komenciĝis kontraŭ mi.

Plej ofte ili mallevis mian taksimetron : ĉiufoje tio kostis al mi, proprapoŝe, 50 frankojn (tiamajn). Eĉ ili pikis miajn pneŭmatikojn kaj, ridaĉante, ili rigardis min pene ŝanĝi la radon. Ankaŭ ili tiel mallarĝe enkadrigis mian aŭton, ke mi ne plu povis eliri el la vico.

Ofte mi malkuraĝiĝis...

SED... sed, kompreneble... mi reagis. Mi estis forta kaj dikmuskola.

Iun tagon, mi tiel koleriĝis kontraŭ aĉulo, kiu provis mallevi mian taksimetron, ke mi sendis miajn du pugnojn sur lian vizaĝon. Kompreneble, ricevi du virinajn pugnojn sur la nazo estis tute nekutima ! Vi povas imagi la surprizon de mia malamiko ! Kiam li volis venĝi sin ... mi estis jam rulanta ; kaj imagu du taksiojn, malplenajn, unu postkuranta la alian ; feliĉe la flava signalo permesis al mi eskapi ; dume, policano, per sia fajfilo, haltigis mian postkuranton, kiu komencis pasi malgraŭ la ruĝa signalo. Rapide mi revenis kaj lante preterpasis lin dum li diskutis kun la policano !

Mi iĝis pli kaj pli lerta. Mi sciis preme apudiĝi al mia kontraŭulo, tiamaniere, ke li estis devigata lasi al mi la lokon antaŭ si ; kaj ĉampionino mi estis, por delikate, preterpasante, skrapi la kortŝirmilon. Mi sentis en mi grandan ĝojon post tia perverseco. Por mi ne gravis, ĉar mia aŭto estis kaduka, nigra « 203 », kiu timis nek vundojn, nek ĝibojn.

Mi havis teknikon preskaŭ perfektan :

Mi klopodis — okaze de embaraso ĉe la trafiko — enŝovigi antaŭ mian malamikon, sur la sama linio ; atente, mi lin rigardis en la retrospegulo ; li ekscitiĝis kaj plej proksime postkuris min. Kiam mi opiniis lian rapidecon taŭga, mi rapide bremsis... kio devigis lin karamboli mian malantaŭaĵon... sed estis LIA antaŭaĵo, kiu suferis : karoserio, reflektoroj !

Mi tuj haltis kaj multe kriaĉis ... ĝis alveno de policano. « Rigardu ! Karamboli virinon ! kaj je ŝia malantaŭaĵo ! kia konto ! ĉu vi ne povas rigardi, kien vi iras ? »

Kompreneble, mia ekbremsado estis ne kontrolebla kaj la policano povis riproĉi nur mian viktimon ! : « Vi devas ĉiam mastri vian veturilon ! » Konsekvence por LI la respondeco, tio estas : ĉiuj domaĝaj elspezoj, LIAJ kaj MIAJ !

Mi triumfis : la policano kaj la spektantoj estis je mia flanko. Sed, ĉu vi povas imagi mian nervozan staton ?

Subite, sed tamen post kelkaj monatoj, mi fariĝis la « PEPE », la « Miss TIO » aŭ « MISS TIO ĈI », ia glorulino de la profesio ! Honeste mi devas konfesi, ke, de kiam mi estis adoptita, mi estis vere la kamaradino al kiu oni diras afablajn vortojn, al kiu oni instruas la trukojn de la metio, kiujn mi ankoraŭ ne konis.

El miaj unuaj klientoj

Cirkuli tra Parizo, sur mura plano, kaj reale cirkuli kun stir-rado ĉe manoj estas du aferoj tute malsamaj.

Estis en Parizo, je la 14-a horo, antaŭ la Lyon-stacio. Viro ankoraŭ juna akompanis knabeton 6-7-jaran. Li petis de mi, ke mi ilin konduku al ZOO de Vincennes. ZUT, ZUT, kaj RE-ZUT ! Mi bone sciis kiamaniere atingi Vincennes, sed mi tute ne sciis, kie lokiĝis la zoologia ĝardeno. Kaj la reglamento estas severa : taksiisto ne povas rifuzi klienton ; mi nepre devas veturi miajn zoo-scivolemulojn.

La irado estas simpla kaj malmulte frekventita : Bulvardo Diderot, Place La Nacio. Korso Vincennes kaj poste la Vincennes-arbaro. La vetero estas bela, varmeta venteto karesas min ; la ĉielo estas pura, kiel konscienco post konfesado.

10 frankoj post 10 frankoj sinsekvas sur la taksimetro. Nepre necesas, ke mi kaptu la atenton de la patro kaj de la filo. Mi komencas rakonti la fikciajn aventurojn de mia onklo Filiberto, esploristo fama pri siaj ĉasadoj. Li estas jam pafinta leonojn, tigrojn, zebuojn, antilopojn, sed mi estas ankoraŭ ne ekvidinta voston de simio, nek aŭdinta krion de pavo promenanta sian ocelan plumaron. Mia situacio pli kaj pli aĉiĝas. Mi sentas en mi kvazaŭan naŭzemon : mi pli kaj pli malrapidiĝas, por ke mia kliento ne tro pagu. Pro mia nekapableco, mi estas ŝtelanta la monon de tiu brava paĉjo.

Kiamaniere ilin elveturigi ? Kie ? Kiamotive ?

— Sinjorino, ĉu vi estas certa pri la sekvenda vojo ? Pasintan jaron ni jam vizitis la Zoo-on ; ŝajnas al mi, ke la irado estis malpli daŭra.

Subite mi havas ideon.

— Tio ne surprizas min ; Oni tute transformas la kvartalon kaj oni faras subterajn kanalarojn. Tiuj laboroj provizore malpermesas alproksimiĝi al ZOO. Mi kredas, ke estus pli bone al vi, se vi elveturiĝus ĉi tie.

— Ĉu ni estas ankoraŭ malproksime de la bestoj ?

— Tute ne ; Vi iru rekte antaŭ vi kaj prenu, dekstre, la unuan avenuon. Vi tuj ekvidos, je 300 metroj, la enirejon de ZOO. La viro estas jam serĉanta en sia biletmonujo, same kiel faras la neriĉuloj, kiuj zorge kontrolas sian monon.

Mi pensas proponi al li rabaton, sed je kiu preteksto ? Finfine mi metas 50 frankan moneron en la manon de la bulo.

— Jen, por aĉeti bombonojn, mia karulo !

— Oh ! Sinjorino, vi estas tro bona.

— Ne, ne, mi multe amas la infanojn, kaj la via estas tute ĉarma.

— Danku la Sinjorinon !

Dum ili multe dankas min, mi rapide forfuĝas.

Ĉu ili trovis la enirejon de ZOO ? Estas tute ne certa ! Mi sentis honton kaj promesis al mi, alifoje, esti pli sincera.

Laŭ Jane Calvet.

POR VIA DISTRO

NIA KONKURSO

KOREKTITAJ PROBLEMOJ

N° 2 1972 - Marto-Aprilo

Unua problemo

1. La lupo *plenigis* la tutan arbaron per la bruo de sia voĉo.
2. Sinjoro Korvo, sur arbo sidante, en sia beko tenis fromaĝon ; per la odoro volpo *allogita*, tiel al *li* parolis.
3. Konservu bone la sekreton, ke la edzo nenion *sciu.*
4. Oni devas ĉiam esti *preta.*
5. *Plej* bone ridas tiu, kiu ridas la *lasta.*
6. Morgaŭ ni iros ĉe *nian onklon.*
7. En la daŭro de kelkaj monatoj, ŝi preskaŭ tute ne eliradis *el sia* ĉambro.

Dua problemo

Ĝi estis vere facila, ĉiuj konkursintoj sukcesis trovi la vortojn.

Ni akceptos la rezultojn de la Konkurso 72-73 ĝis la fino de Julio. Bonvolu rapidi se vi ne jam sendis viajn solvojn. Bonan libertempon al ĉiuj kaj ĝis septembro !

P. CHEVALIER.

AMUZAJ PROBLEMOJ

(apartaj de la konkurso)

Unua problemo

aer - ajl - akc - akv - amb - amo - ana - ano - ano - aro - atm - ato - ato - ato - bal - cim - cip - dik - dik - dol - egr - eno - ero - fes - gio - ide - iko - ile - ina - ino - ist - kan - kco - man - mar - nco - nto - obs - opl - oro - osf - pos - pre - pro - rio - rki - sem - sin - spe - sto - tel - tru - tul - ula.

El la ĉi-supraj litergrupoj, formu 18 naŭliterajn vortojn laŭ la ĉi-subaj klarigoj, kaj kies mezaj literoj formas esprimon el la *Proverbaro* de D-ro Zamenhof.

1. ĉirkaŭantaj cirkonstancoj
2. kuko
3. malfeliĉa okazo
4. vorto esprimanta kvaliton
5. adepto de ĥaosa vivmaniero
6. societo por defendi korporaciajn interesojn
7. instruisto
8. vegetaĵo
9. scienco pri la vojo de pafitaj korpoj
10. tezo, kiu estu akceptata kiel vera, kvankam ne demonstrata
11. intenca malhelpado
12. veturilo
13. malgranda kvanto da komercaĵo
14. lernejo
15. depeŝo
16. movebla hospitalo
17. Muzikilo
18. multaj friponoj

Dua problemo

La tuto konsitas el 76 literoj kaj estas parolo de D-ro Zamenhof.

73-1-24-51-44-76-18-70-58 : iu, kiu kredas, ke io realiĝos.
59-2-55-14-29-7 : tutfarita.
66-75-4-43 : malsama.
13-62-28-42-33-30 : apartenas al ĉiu popolo.
65-10-32-53 : kiamaniere.
61-22-38-11-72-36-74-16-34 : ne povas esti ŝanĝata.
26-60-19-64-40-31-15-63-12 : vidata.
45-6-57-46-37 : estas devigata.
9-54-71 : escepte de neniu.
69-35-47-17 : ekzisti.
49-27-67 : kun ankaŭ.
52-41-68-56-20-21 : interkompreniĝilo.
48-5 : en la direkto de.
23-50-3-39-8-25 : samaspekta.

GRAMATIKO PER BONHUMORO

VIRSEKSULO - MASKLO
(li - lia - ĉj)

O montras viran sekson ĉe komunaj personnomoj :
mi konas tiun francon (NE : tiun virfrancon)
Viro precizigas virecon : sed « oni uzas ĝin nur en okazo de ekstrema neceso (L.R. 17).
— **Ĉe bestoj** virskarabo, virabelo, virŝafo
— **Specialaj nomoj :** boko, stalono, taŭro
— **Kastritaj bestoj** (eks : eksvir) ekstaŭro, eksvirbovo
— **Ĉe homo,** ĝi montras **: staton, econ :** vira organo, vizaĝo, decido, ago
maturan aĝon - maturecon : vireco, viriĝanta knabo
— **Mitologiaj duonhomaj kreaĵoj :** Minotaŭro, Faŭno, Centaŭro
ĉj : Paĉjo, Peĉjo, oĉjo.

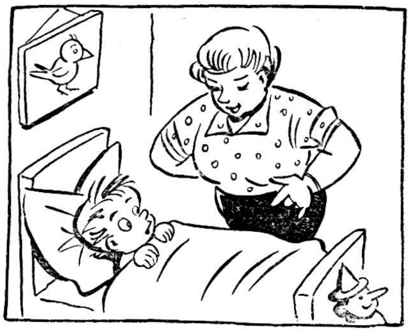

Malfacila kuraĝo

— Peĉjo, ĉu vi ne hontas ? Mi jam vokis vin, kaj vi estas ankoraŭ en via lito ! Rapide ellitiĝu !

— Panjo kara, ĉu mi ne povas resti ankoraŭ momenton en mia lito kaj senti iomete da honto ?

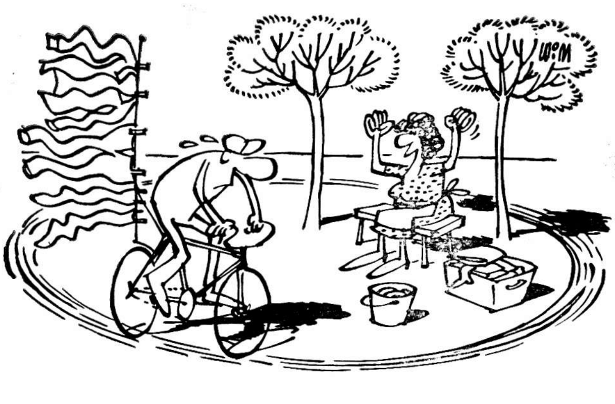

Kuraĝigo al sportema edzo

Vere, estas bona ekzerco por viaj pulmoj, por viaj muskoloj, por via dinamismo. Kuraĝu ! Ankoraŭ 30 rondiroj, kaj la tukoj estos sekaj !

Profesia konscienco

La doganistoj estas multe pli tedaj ol en la pasinta jaro ! Ili ne volas kredi min kaj nepre volas trovi niajn pasportojn, kiujn mi metis, mi ne plus scias kien en la veturilo.

Niaj perantoj

Aŭstrio : S-ro Johan Wieshofer, Wiener-Reichstrasse 2, LINZ (45 aŭstr. ŝil.).

Belgujo : S-ro Guyot Mateo, 18, rue Chefneux, BARCHON, Lg. (85 fr.).

Britujo : S-ro John Rapley, 156, Wanstead Park Rd., ILFORD, Essex IGI 3TP, ĝiro 50 292 3008 (90 p. aŭ 135 p).

Ĉeĥoslovakio : S-ro Dezidero Koronczi, Nabrezie Metoda 1707/16, PRIEDVIDZA (2 us. dol).

Danlando : S-ro Ulrik Rasmussen, Norregardsvej 66, 2610, RODOVRE. Ĝiro 6.83.46.

Finnlando : S-ro Jussi Jäntti, Esperantotie 4, SF 02220 IRISLAHTI (10 mk.).

Germanujo Okc. : S-ro Joseph Bode, 35 - KASSEL-OBERZWEHREN, Hinter der Brücke 22, pĉk. Frankfurt (M) 2347 59-601 (6,2 mk.).

Hispanujo : S-ino Jozefino Monter Palomar, Muntaner 416, 1°, la, BARCELONO (110 pes.).

Italujo : Itala Esperanto-Federacio, Via Po 7, TORINO (1.000 lir.).

Japanujo : S-ro Tara Niŝiumi, 6-31-19 Kita-Koiwa Edogawa-Ku, 133, TOKIO - pĉ Tokio 44163 (640 jenoj).

Jugoslavio : Slovenia Esp. Ligo, Komenskega 7, LJUBJANA, poŝtfako 239 (1520 d.).

Nederlando : S-ro M. de Waard, Anemoonstraat, CAPELLE AAN DEN IJSSEL, ZH pĉk. 209721 (7 guld.).

Norvegujo : S-ino Marit Delor, Solveïen 143-B, LJAN.

Peruo : S-ino Skotte, Malecon Paul-Harris, 336, Dto 200 BARRANCO (Lima).

Pollando : Pola Esperanto-Asocio, Jasna 6, VARSOVIO.

Rumanio : S-ro Adrian Boldan, al. Valea Rosie 4, ap. 69, B.P. 8/4 BUKURESTI - 66.

Sovetunio : S-ro Alik Melnikov, ab jaŝ 233 Rostov Don — 7.

Svedujo : ESPERANTOFORLAGET, Fack, 200 42 MALMO 7, ĝiro 578 (12 kr.)

Svislando : S-ro Cl. Gacond, Miéville, 133 - 2314 LA SAGNE.

Tajlando : S-ro C.L. Unchitti, GPO box 1231, BANGKOK (3 us. dol.).

Usono : S-ro D.W. Hoffman, 1444 Leslie Street, HILLSIDE (N.J.) (3 dol.).

Aliaj landoj : Ni serĉas perantojn en aliaj landoj. Oni povas pagi la abonprezon per steloj (20 st.) aŭ respondkuponoj (12 respk.), per libroj aŭ per neuzitaj poŝtmarkoj. Sin turni al la Direktoro.

KASTELO GRÉSILLON

BAUGÉ
Maine-et-Loire
FRANCUJO

ESPERANTISTA KULTURDOMO

De junio ĝis septembro ĉiulandajn esperantistojn kaj eventuale iajn ajn karavanojn frue anonciatajn

Akceptas :

Por ripozi trankvile en atmosfero frateca ;
Por eklerni aŭ plulerni la internacian lingvon ;
Por ĝin praktiki per interŝanĝo de ideoj ;
Por aŭdi kulturajn prelegojn ;
Por studi specialajn problemojn ;
Por inter amikoj gaje libertempi ;
Por ekskursi tra centr-okcidenta Francujo.

VENU AL LA ESPERANTISTA KULTURDOMO

Kompleta Programo kun kondiĉoj havebla kontraŭ internacia respondkupono al :
ESPERANTISTA KULTURDOMO, Grésillon, BAUGÉ (Maine-et-Loire) Francujo

Sablé-sur-Sarthe. — Imprimerie Coconnier

Le Gérant : P. BABIN.

Supplément au nº 3 de 1973, de « KULTURAJ KAJEROJ »

LA VIE DE GRÉSILLON

ENTRE NOUS...

Ça y est. La salle de conférence est née, dans le bruit et la poussière. Le gros mur séparant deux pièces a été abattu. Une surprise attendait les ouvriers : les deux plafonds n'étaient pas à la même hauteur. Il a donc fallu placer deux poutrelles au lieu d'une. L'entrepreneur doit maintenant enduire les murs. Puis il faudra modifier les ouvertures, puis refaire l'installation électrique, puis... il y a beaucoup à faire et cet été la salle ne pourra pas être utilisée. D'ailleurs les premiers travaux auront absorbé une bonne partie sinon la totalité des dons faits à l'Association Culturelle. Mais tous ceux qui ont fait preuve d'une telle générosité pourront constater déjà que leurs dons ont été immédiatement investis. Et l'an prochain nous espérons bien que la salle, leur salle, pourra les accueillir. Encore merci à tous.

Est-ce le printemps enfin arrivé ? Les demandes de renseignements et les inscriptions déferlent maintenant, en mai, avec un certain retard sur les années précédentes. Brusquement, vers le 15 mai, le courrier s'est gonflé. Dès maintenant nous allons devoir refuser des inscriptions pour juillet. Pour le mois d'août, heureusement, il nous reste encore des places. Cela nous navre de répondre à des amis que, malgré toute notre bonne volonté, nous ne pouvons pas les recevoir à la période choisie. On nous suggère de loger des stagiaires sous de grandes tentes, de construire des bungalows. Mais les salles à manger et la cuisine ne sont pas extensibles. Le confort dans les salles à manger souffre parfois du trop grand nombre. Nous avons choisi d'améliorer le château : réfection de chambres,extension de l'eau chaude à toutes les chambres, et aussi de faire bientôt quelques aménagements pour les campeurs.

Pour réaliser tout cela, il faut que vous continuiez à venir nombreux au château. Achetez pour vous et vos amis des livres et des souvenirs de Grésillon. Et n'oubliez pas que le capital social de la M.C.E. n'est pas limité. Vous pouvez toujours devenir sociétaires ou acquérir de nouvelles parts si vous l'êtes déjà.

P. BABIN.

Merci aux amis qui, répondant à notre appel, nous ont communiqué les adresses de quelques sociétaires que nous ne pouvions plus toucher.

LA REVUE

La plupart de ceux qui avaient oublié de régler leur abonnement 1972 ont maintenant fait le nécessaire. Mais quelques-uns n'ont encore pas répondu. Est ce parce qu'ils ne veulent plus s'abonner ? De toute façon nous cesserons l'envoi de la revue à partir du numéro cinq. Ils ont encore quelques semaines pour régler leur retard s'ils le désirent. Mais l'édition de la revue coûte trop cher pour que nous puissions servir des abonnements gratuits.

Merci à tous ceux, et ils sont nombreux, qui nous envoient un abonnement bienfaiteur et même font parfois un geste supplémentaire. C'est grâce à eux que la revue peut continuer à paraître.

NOS JOIES

Un petit Fabien est né chez le sympathique couple Lahaye, à Troyes. Félicitations aux parents et aux grands-parents, nos amis de longue date, Pierre et Henriette Fort, et tous nos vœux à Fabien.

***

Une erreur nous a fait annoncer que M. et Mme Rabin de Baugé étaient à nouveau d'heureux grands-parents. C'est évidemment « parents » qu'il fallait lire. Nos amis Rabin ne nous en voudront pas de les avoir prématurément vieillis.

***

Nous sommes heureux d'apprendre que nos amis Ciret du Vieil-Baugé sont à nouveau d'heureux grands-parents. Nous félicitons les parents M. et Mme Bernard Ciret et présentons tous nos vœux à la petite Mathilde.

NOS PEINES

Notre ami de longue date, Charles Despeyroux, est mort au début du mois de Juin. Cofondateur du G.E.E., il fut l'un des plus enthousiastes partisans de la création de la Maison Culturelle où il a séjourné régulièrement chaque année.

Farouche défenseur de la liberté et de la paix, véhément adversaire de l'injustice, à l'esprit clair et parfois caustique, rien, même pas son handicap physique, ne l'empêchait de dire et d'écrire ce qu'il pensait. C'est une personnalité qui disparaît. A sa sœur, nous présentons nos très sincères condoléances.

ABONNEMENTS BIENFAITEURS 1972
(suite)

M. M. Deneuvis (37)	15,00
M. R. Melo (42)	20,00
M. P. Vayssières (77)	30,00
M. A. Bargeot (21)	30,00
M. M. Sol (33)	15,00
M. J.-P. Guillot (86)	15,00
M. R. Davoust (53)	20,00
M. R. Lamarca (91)	15,00
M. L. Miquel (18)	15,00

ABONNEMENTS BIENFAITEURS 1973
(suite)

M. C. Caniot (79)	15,00
M. J. Rival (42)	15,00
M. R. Canet (89)	15,00
M. M. Granier (38)	15,00
M. R. Despiney (94)	15,00
M. E. Moulin (95)	15,00
M. M. Le Marquand (22)	15,00
M. H. Van Roye (Belg.)	15,00
M. H. Chaillou (17)	15,00
M. R. Liech Walter (66)	15,00
M. C. Liech Walter (66)	15,00
M. J.-M. Matzinger (67)	15,00
M. P. Quillaud (76)	15,00
M. B. Salmon (49)	15,00
M. M.-T. Farjon (06)	30,00
M. R. Henaux (92)	20,00
M. H. Habermehl (67)	15,00
M. M. Marquis (35)	15,00
M. B. Dumont (69)	15,00
M. T.-S. Kho (Pays-Bas)	45,00
M. G. Ciret (49)	15,00
M. P. Askolovitch (75)	15,00
M. P. Vincent (62)	15,00
M. R. Hubert (49)	15,00
M. R. Watier (92)	15,00
Mme Bavay Gilliard (59)	15,00
M. E. Richard (44)	15,00
M. F. Schurad (All. Féd.)	20,00
M. M. Bodereau (72)	15,00

ABONNEMENT BIENFAITEUR 1974

M. E. Cherie (14)	15,00
TOTAL	680,00

ASSOCIATION CULTURELLE DU CHATEAU DE GRESILLON
LISTE DES DONATEURS (deuxième liste)

Laurenti Huguette (Montpellier)	50,00
Hum Simone (Avignon)	50,00
Lentaigne Léon (Montpellier)	50,00
Valentin Marie-Thérèse (Bourges)	50,00
Claite Jeanne (Villefranche/Saône)	50,00
Groupe Esperanto (Thiers)	50,00
Rose Aimée (Souvigny)	50,00
Ribot André (Marmande)	50,00
Kristos (Mme, M.) (Thiers)	50,00
Kristos Jean-Luc (Thiers)	50,00
Dessapt Marius (Thiers)	50,00
Barre J. (Nantes)	50,00
Boisson Pierre (Paris)	50,00
Naude André (Château-Thierry)	50,00
Barre J. (2e vers.) (Nantes)	50,00
TOTAL	750,00

SERVICE - LIBRAIRIE

Adresser commandes à :

M. CIRET, route de la Boulerie, Le Vieil-Baugé, 49150 BAUGÉ

Chèque de paiement à :

MAISON CULTURELLE ESPERANTISTE, 49 - Baugé — C.C.P. Nantes 1485-39

Prix franco au-de ssus de 10,00 Fr.

LIVRES D'ÉTUDE ET DISQUES

ABC d'esperanto (Waringhien)	4,00
Esperanto-Manuel (Warnier) (avec corrigé)	9,00
Esperanto por Infanoj	3,00
Falsaj amikoj	3,50
Gvidlibro por ekzamenoj	3,00
Junulkurso (complément)	3,00
Junulkurso (SAT-amikaro)	8,00
Junulkurso : 5 disques d'accompagnement	12,00
Manuel d'Initiation (Thaillet)	2,50
Manuel d'Etude (Couteaux)	4,80
Manuel de perfectionnement (Couteaux)	4,50
Manuel de préparation à l'Atesto pri Kapableco (Ribot)	8,00
Nouveau Cours Rationel et Complet (S.A.T.)	17,50
Ni parolu en Esperanto (Ribot)	6,00
Nos premiers pas en Esperanto (avec disque)	3,00
Por la praktikantoj (Babin)	8,50
Premier Manuel	2,00
Tra la Mondo : 6 disques, 7 livrets	86,70
disques seuls	42,00
livrets seuls	48,00

DICTIONNAIRES

Dictionnaire pratique (esp.-fr., fr.-esp.)	16,00
Dictionnaire français-esperanto (Léger-Albault)	23,00
Grand dictionnaire esper.-français (Waringhien)	40,00
Lexique fondamental (Léger)	6,50
Naŭlingva etimologia leksikono (Bastien)	18,00
Plena Vortaro : malnova eldono	17,00
nova eldono	22,00
Plena ilustrita vortaro	145,00
Vocabulaire de poche (Bastien)	4,50
Vocabulaire (Duc. Goninaz)	12,00

LANGUE ET MOUVEMENT

Bona ŝanco (W. Borman)	20,00
Dialekto, dialektiko (Dalmau)	4,00
Dr Esperanto (Ziokowska) ...... broché	7,00
relié	14,50
Elektitaj paroladoj (Lapenna)	20,00
Esperanto dans l'enseignement	3,00
Esperanto, fil d'Ariane (Delaire)	20,00
Fundamento de Esperanto .... relié	18,50
broché	14,00
Une humanité, une langue (S. Glodeau)	3,50
Leteroj de Zamenhof (2 vol.)	30,00
Lingvo kaj vivo (Waringhien)	20,00
Lingvaj respondoj (Zamenhof) ...... relié	11,00
broché	8,50
Naskiĝo de Esperanto-Domo	3,50
Planlingvaj problemoj (Gilbert)	6,00
Proverbaro esperanta (Zamenhof)	8,00
Retoriko	30,00
Vivo de Zamenhof (Privat)	10,00
Vojaĝo inter la tempoj (Kalocsay)	14,00
Zamenhofa Esperanto	20,00
Zamenhof (M. Boulton)	17,00
Zamenhof en sia tempo :	
Boulogne - 1905	2,60
Homaranismo	2,60
Aŭtografoj de Zamenhof	2,60

LITTÉRATURE

Amara pano (Darvas)	6,50
Aventuroj de pioniro (Privat)	10,00
Bill kaj lazuraj okuloj (Goldoni)	4,50
El tero kaj etero (Pioro)	7,00
Eta princo (Saint-Exupéry)	29,00
Fabeloj de Andersen	17,50
Faraono (Prus), 3 vol.	30,00
Frisaj rakontoj	10,00
Fundamenta Krestomatio	19,00
Gaja leganto (Schwerin)	3,00
Homoj sur la tero (Engholm) .... **broché**	12,00
relié	16,00
Invit' al Japanesko	12,00
Japana kvodlibeto	12,00
Junaĝa verkaro (Privat)	7,00
Kanako el Kananam (Linton)	12,00
Karlo (Privat)	3,00
Karnavalo kaj Somnambulino (Immermann)	5,00
Kiel akvo de l'rivero (Schwartz)	20,00
Kiso de l'reĝino (Najibin)	5,00
Kombilo (Gabrielli)	4,50
Konversacia Literaturo	3,00
Malsata ŝtono (Tagore)	13,00
Maŝinmondo (Szathmari)	8,50
Marta (Orzesko - tr. Zamenhof)	
Martin Fiero	23,00
Marvirineto (Andersen)	12,00
Maskerado ĉirkaŭ la morto (Schwartz)	15,00
Mi amis junulinon (Trobisch)	9,00
Naŭzo (Sartre)	19,00
Ne plu ludo (Barthelmes)	10,00
Normandaj rakontoj (Maupassant)	25,00
Novaj vestoj de l'Imperiesto (Andersen)	12,00
Okuloj (Boulton)	10,00
Princo kaj Betty (Woodehouse)	3,00
Printempo de morto (Zihaly)	8,50
Profeto	7,00
Romeo Julieta kaj la tenebro	12,00
Specimene (Baupierre)	10,00
Taglibro de Ann Frank	16,00
Tartarin de Taraskono (Daudet)	12,00
Tempo-maŝino (Wells)	3,50
Tridek tri rakontoj	20,00
Tri verkoj de Volter	12,00
Vitralo (Francis)	8,00
Vivo kaj opinioj de Majstro M'Saud (Ribillard)	10,00
Vivo vokas (Engholm)	8,00
Vojaĝo al Kazohinio (Szathmari)	15,00

POÉSIE — THÉATRE

Arĉoj (G. Mattos)	10,00
Ĉielarko (Baghy)	8,50
Dia Komedio (Dante)	85,00
Duonvoĉe (Maura)	8,50
Ekzilo kaj Azilo (Emba)	8,50
Esperanta antologio	21,00
Fajro sur mia lango (de Kock)	8,00
Ĝoja podio (Schwartz)	8,00
Gajaj edzinoj de Windsor (Shakespeare)	3,00
Georgo Dandin (Molière)	5,00
Hamleto (Shakespeare ; trad. Newell)	15,00
Hamleto (trad. Zamenhof)	15,00
Humoroj (Auld)	10,00
Infana raso (W. Auld)	10,00
Kantoj kaj Romancoj (Heine)	26,00
Kontralte (Boulton)	12 00
Krioj el Mallumo (Svetinov)	5,00
Libro de amo (Peneter)	25,00
Mokindaj preciozulinoj	3,00
Nova Ezopo (Urban)	7,00
Nur tri koloroj (Urbanova)	8,00
Parnasa gvidlibro	12,00
Peer Gynt (Ibsen) relié	12,50
Pinta krajono (Rossetti)	8,00
Provo alfronti la vivon (Georgiev)	7,00
Revizoro (Gopol)	6,00
Romeo kaj Julieto (Shakespeare)	3,00
Rozoj kaj Urtikoj (Thorsen)	9,00
Sen eliro — La respektema P... (Sartre)	10 00
Sen paraŝuto (Thorsen)	8,00
Soifo (Tarkony)	14,00
Sub stelo rigila (Hamri)	8,00
Sur la vivovojo (Logvin)	9,00
Ŝtupoj sen nomoj (Ragnarsson)	8,00
Tempesto (Shakespeare)	10,00
Topaz (Pagnol)	12,00
Unufingraj melodioj (Auld)	7,00
Vesperkanto (Adamson)	9,00
Virino ĉe la landlimo (Boulton)	12,00

HISTOIRE — GÉOGRAPHIE
SCIENCES — VOYAGES

Aktualaj problemoj (I. Lapenna)	10,00
Atakoj kontraŭ ĝardenplantoj (Neergaard)	17,00
Bela subtera mondo (Tell)	12 00
La dolĉa Franclando	28,00
Dorse kontraŭ la muro (Wybenga) relié	24,00
broché	15,00
De Parizo al Lazura marbordo	3,50
Elingita glavo (Verdiro)	7,00
Gvidlibro tra Parizo (Julieta)	13,00
Kon Tiki (Heyerdahl)	20,00
Nobla korano	60,00
Princlando Andoro	9,00
Rakontoj pri Nederlando (Duhamel)	5,00
Senĝenaj dialogoj (Fernandez)	20,00
Tio, kion mi kredas (J. Rostand)	3,00
Vivo de Gandhi (E. Privat)	12,00

DIVERS

Gaja kantaro	2,00
Comment former un centre culturel	3,00
Cartes postales de Grésillon noires	0,50
couleurs	0,60
Cuillers souvenirs	9,00
Coupe-papier souvenir	12,00
Badge « Grésillon »	3,00
Porte-clés « Grésillon »	9,00
Vignettes « Grésillon » (les 10)	1,50

NOS COURS PAR CORRESPONDANCE

Cours 1er degré. — 16 livrets illustrés qui permettent d'acquérir les bases essentielles de la langue. Cours et corrections : 50,00 F.

Cours 2e degré. — 14 leçons présentées sous forme de feuillets. Permet d'acquérir une connaissance pratique de la langue. Cours et corrections : 50,00 F.

Cours 3e degré. — Excellent entraînement à un cours supérieur : versions, thèmes, étude de textes. Cours et corrections : 30,00 F. Nous pouvons fournir les livres de cours à ceux qui ne les possèdent pas déjà.

Nous pouvons également vous procurer les livres dont le titre n'est pas à notre catalogue, mais qui ne sont pas épuisés

---

Acheter des livres c'est faire progresser l'Espéranto et c'est nous aider